

Filistin'e Özgürlük

Vietnam'dan, Irak'a ve Filistin'e soykırımlar karşısında vicdanların sesi

Ferhat Kentel, Ömer Madra

Dünya tarihini, ortalama insan toplulukları üzerinde hâkim olduğu şekliyle özetlemeye çalışırsak, herhalde en kolay özet bir "siyasal tarih" okumasıyla yapılır. Hangi kabile, hangi krallık, hangi imparatorluk, hangi devletin ordusu kimleri yendi? Ülke sınırları nasıl değişti? Ne tür anlaşmalar yapıldı? gibi sorularla yazılan bir tarihtir bu. Günümüzde ulus-devletlerin resmî ideolojilerine ve tarih yazım felsefelerine bakıldığında bu çok rahat görülür. Zafer, mağlubiyet, devrim, darbe, fetih, işgal, sınır, kuruluş gibi kavramlar eşliğinde, belli bir zaman dilimi içinde, verili topraklar üzerinde yaşayan insanlar o zamana ve o toprağa duygusal olarak bağlanmayı öğrenirler ve bağlanırlar.

Dinlerin tarihi de aşağı yukarı benzer şekilde yazılır. Hangi peygamberin yaymaya çalıştığı din kimler tarafından eziyet görmüştür? Sonra bu peygamberi izleyenler nerelere yayılmıştır? sorularına verilen ve tekrarlanarak inanılan cevaplarla birlikte geniş insan topluluklarının inşa olmuş olan siyasal birliklere, cemaatlara dahil olması sağlanır. Bu hâkim anlatıların altında sosyal sınıfların, kadınların ya da gündelik hayatın tarihi, kenarda köşede kalan yan anlatılar niteliğinden öteye kolayca geçemez.

Bu büyük anlatıların en önemli özelliği bir tercihe ilişkin olmayıp, söz konusu coğrafya üzerinde çatışma (en iyi ihtimalle "rekabet") içinde olan aktörlerin, sosyal sınıfların ya da kültürel grupların aralarındaki eşitsiz güç ilişkilere bağlı olmalarıdır. Var olan hiyerarşik güç ilişkisinin muhafaza edilmesi için, ritüellerle, eğitimle tekrarlanan "kurucu iradenin" anlatılarının ve bunu meşrulaştıran "kurucu mitlerin" sorgulanmaması gerekir.

Dolayısıyla böyle bir güç ilişkisi içinde yazılan tarih, güçlü olduğu için o tarihi "yazabilenlerin" sebep oldukları felaketleri, yerinden etmeleri, katliamları, soykırımları görünmez kılar. Ancak bu hâkim tarih yazımının yazmadığı zulüm ve felaketlerin ilelebet tarihten yok olduğu anlamına gelmez. Kenarda köşede kalan hafıza parçaları, hatıralar, direnen alternatif hikâyeler, hem geçmişe dönük hem de şimdiki zamana ilişkin olarak, iktidar anlatıları karşısında sürekli bir tehdit oluşturur.

Modern zamanlarda var olan iktidar kurumlarının hem geçmişe dönük hem de şimdiki zamana dair yazdığı tarih kuşkusuz çok önemli avantajlara sahip. Her şeyden önce, kapitalizmin "rasyonalitesinin" hâkim olduğu küresel dünya düzeninin elinde çok büyük imkânlar var. Yeni dönem kapitalizmin en güçlü şirketlerini bünyesinde barındıran iletişim teknolojileri, dijital araçlar, medya kanallarından oluşan dünya olağanüstü "inandırma" imkânı sunuyor. Manipülasyon, propaganda ya da "iletişim" faaliyetleri

vasıtasıyla devletler, güç ya da iktidar odakları, “haklı olmak” zorunda olmadan kendilerini kabul ettirebiliyorlar, zulümlerini ve yalanlarını saklayabiliyorlar.

Ancak, her ne kadar eşitsiz bir dünyada yaşıyorsak da, dayatılan dil ya da inandırılan gerçeklik dışındaki alternatif gerçeklikler, zulme “zulümdür!” diyenlerin sesi yok edilemiyor...

İşte dün Nazi Almanya’sının sessiz çoğunlukların gözü önünde Yahudi halkı üzerinde uyguladığı soykırım nasıl unutulmayıp, hatta tersine nasıl kutsal bir kuruluş referansı haline geldiyse, bugün İsrail devletinin Filistin halkı karşısında uyguladığı soykırımı güçlünün total bir kuşatmayla kurmaya çalıştığı dilin dışına çıkarmak son derece mümkündür.

Bugün dünyanın her köşesinde alternatif bir gerçeklik ve adalet peşinde koşanların yarattıkları çok önemli bir araç var. Silahlarıyla, medyalarıyla, şirketleriyle birlikte güçlü olanların, güçleri oranında “rasyonelleştirdikleri” “reel siyasetin” dışında, kelimeleri ve cümleleri “rasyonel” olmayan, ama sonuna kadar duygularıyla çığlık atan ve adalet isteyenlerin vicdanlarından çıkan ve vicdanlara seslendikleri bir çağrı var.

Filistin halkı için insanlığa, adalete yapılan bu çağrı, reel siyasete bağlı kalan uluslararası hukukun keskin iktidar sınırlarını da parçalıyor. Bu çağrının bugün gündemimize yoğun bir şekilde girmesini sağlayan tarihsel bir meşruiyet var. 1966’da ABD’nin Vietnam’ı işgali ve işgal sırasında uygulamış olduğu savaş suçları karşısında oluşturulan “Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi”, her ne kadar güçlü ve savaş suçları işleyen bir devlet olarak ABD tarafından “önyargılı ve gösteri amaçlı bir oluşum” olarak algılanıp, görmezden gelinmeye çalışılmış olsa da, gerek o dönemde, gerekse daha sonrasında ABD’nin işgaller konusunda yaratmış olduğu fütursuz siyasetin artık mümkün olamayacağı konusunda çok güçlü bir alternatif dil üretmiştir.

1967 yılında Stockholm ve Kopenhag’da yapılan, girişimi başlatan filozof ve matematikçi Bertrand Russell’e ithafen “Russell Mahkemesi” olarak adlandırılan “Vicdan Mahkemesi” ulusal ya da uluslararası resmi yargı organlarının meşruiyetinin ötesinde alternatif bir hukuksal meşruiyet alanı kurmayı başarmıştır. 18 ülkeden temsilcilerin yer aldığı, aralarında Onursal Başkan Bertrand Russell’in yanı sıra, Fransa’dan Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, ABD’den James Baldwin, Türkiye’den Mehmet Ali Aybar gibi isimlerin yer aldığı 25 üyesiyle birlikte “Vicdan mahkemesi” gerçek bir mahkemenin yöntemlerini izleyerek, tanıkları dinleyerek, delilleri ortaya koyarak, ABD’nin Vietnam’da işlediği savaş suçlarını araştırmış ve bu suçları, güç karşısında eli kolu bağlı olan alternatif dünyaya duyurmayı başarmıştır.

Russell Mahkemesi’nin kararları arasında sadece Vietnam’da insanlık suçu işleyen saldırgan ABD değil, bu saldırıya dolaylı ya da dolaysız katkıda bulunan bütün ülkelerin suça ortak oldukları kabul edilmiştir. Başka bir ifadeyle, Russell Vicdan mahkemesi şunu öğretmiştir: bir devletin “terörüne yataklık etmek” olarak tanımlanabilecek şekilde, saldırgan ülkeye silah satmak, saldırganın düşman ilân ettiği halk, çocuklarıyla ve geleceğiyle birlikte öldürülürken ve onlara hiçbir yardım yapılmazken, hatta bu yardımlar engellenirken, saldırgan devletin halkını hiçbir hak ve beslenmeden mahrum bırakmayan ticareti sürdürmek, uluslararası platformda saldırganın meşruiyetini savunmak gibi faaliyetlerin hepsi suça ortak olmaktır ve vicdanlarda mahkûm edilmelidir.

Mahkeme döneminde “Bizler yargıç değiliz. Bizler tanığız. Görevimiz insanoğlunun bu korkunç suçların tanıklığını üstlenmesini sağlamak ve insanlığı Vietnam'da adaletin safında birleştirmektir.” diyen Bertrand Russell ve mahkemenin dünyaya yansıttığı vicdanlardan çıkan hukuk, güçlülerin siyasetiyle şekillenen hukuk karşısında o günden bugüne meşruiyet kazanmaya devam etti.

Russell Mahkemesi, son oturumu İstanbul'da yapılan “Irak Dünya Mahkemesi”ne de esaslı bir esin kaynağı oldu. ABD'nin, yanına Britanya'yı da alarak “Terörle Savaş” adı altında tamamen düzmece “kanıtlar”la Ortadoğu'da Irak'a karşı 21. Yüzyılın en vahim saldırılarını gerçekleştirerek büyük bir yıkım - ölüm - dehşet - vahşet saçtığı bu felaketin sonuçları aradan geçen yirmi küsur yıldan sonra bugün bile etkilerini bölgede kuvvetle hissettirmektedir demek yanlış olmaz.

Irak Dünya Mahkemesi'nin İddia Heyeti üyelerinden, Profesör Walden Bello'nun ifadesiyle “sivil toplumun başrolde olduğu” Irak Dünya Mahkemesi, küresel sivil toplumun, gerçeğin ve adaletin kaynağı olarak, evrensel düzeyde itibarını kaybetmiş olan hükümetlerin ve şirket medyasının yerini aldığı ve bu rolü ne kadar başarılı yürüttüğünün çarpıcı bir göstergesiydi.

[İstanbul oturumu](#) iki yıldır süren ve Londra, Mumbai, Kopenhag, Brüksel, New York, Japonya, Stockholm, Güney Kore, Roma, Frankfurt, İspanya, Tunus ve Cenevre'nin de aralarında bulunduğu 20 oturumun gerçekleştiği sürecin son noktasıydı.

Türkiyeli barış aktivistleri tarafından düzenlenen, dünyanın dört bir yanından ve farklı kesimlerden yüzden fazla kişinin katıldığı, 10 farklı ülke yurttaşlarından oluşan bir Vicdan Jürisi ve 54 kişilik İddia Heyeti ile, bu oturum “neredeyse kusursuz bir üzüntü, öfke ve lanetleme senfonisi” idi.

Günümüze gelirse, 7 Ekim'de Hamas'ın İsrail'i beklenmedik şekilde gafil avladığı anlaşılan saldırının ardından İsrail'in başlattığı olağanüstü kırım beşinci ayını doldurdu ve dünya devletlerinin büyük çoğunluğunun - sınıksız kapalı - gözleri önünde tüm şiddet, vahşet ve dehşetiyle devam ediyor. Fransa'nın ve dünyanın en büyük saygı duyulan aydınlarından biri olan halen 102 yaşındaki “Hezarfen” Yahudi filozof, sosyolog, antropolog, ekolojist ve II. Dünya savaşında ünlü Nazizme karşı direniş savaşçılarından Edgar Morin geçen ay ortasında Fas'ta katıldığı bir edebiyat toplantısında bir konuşma yaptı. İçinde bulunduğumuz korkunç durumu birkaç cümleyle zihinlerimize çivi gibi çakacaktı. Bilge savaşçı Morin, Lord Russell'ın “Tanıklık” konusundaki o müthiş sözlerini kuvvetle hatırlatırcasına şöyle diyecekti:

“Yüzyıllar boyunca dini ya da ırksal sebeplerle zulme uğramış bir halkın soyundan gelenleri temsil edenlerin... bugün İsrail devletinin karar vericileri olan bu kişilerin bütün bir halkı kolonize etmeleri, onları kendi topraklarından kısmen kovmalarından ve hatta kendi topraklarından tamamen kovmaya kalkmalarından... Gazze halklarının sivillerini, kadınlarını ve çocuklarını ardı arkası gelmeyen bir şekilde vurmalarından büyük şaşkınlık ve öfke duyuyorum. ... Dünyanın sessizliği karşısında da...”

Ve fakat Őu da var: DehŐetengiz bir trajedinin ta içinden geçmekteyiz; Zincirlerinden boŐanmakta olan bu Őeyin karşısında her ne kadar güçsüz olsak da ... Şunu diyorum ben: Tanıklık edelim! Tanıklığımızı Srdrelim. Çünkü, elle tutulur Şekilde direnemediğimizde elimizde kalan tek Őey Tanıklıktır!... Zihinlerimizde direnelim. Aptal yerine konmayalım. Asla Unutmayalım. Őeylerle kafadan yüzleŐme cesaretini daima kendimizde bulalım...”

Devletlerin, büyük kurumların arasındaki güç iliŐkilerinden ortaya çıkan adaletsiz ortamları ve tam da eşitsiz güç iliŐkileri nedeniyle adaleti üretmesi zor görünüyor. Ve bugün İsrail’in Filistin karşısında uyguladığı soykırım, dünya üzerinde yaşayan ve adalet isteyen insanların vicdanlarında isyan yaratıyor ancak İsrail’den farklı olarak bu insanların elinde silah yok. Ancak dünyanın her köşesinde bu adaletsiz ortama ses çıkaracak, savaŐanların gzlklerinden bakmak zorunda olmayan vicdanlar, zgr bilinçler var. Ve bugün bir bakıma, reel siyaset karşısında bir vicdan inŐası gerçekleŐiyor. Bu vicdan inŐasında, bir devletin ve silahlı glerinin başka halklar ve topraklar üzerinde uyguladığı her türlü kırımı; insanlar, kültür, kadınlar, çocuklar, hafıza, akademi, tarih vb. karşısında yok etmek üzere yaptığı her türlü soykırımı tarih yazımının içine yerleŐtiriyor. Vicdan mahkemeleri bu vicdanı toplumların ve tarihin önüne koyuyor. Vicdan ve vicdanların yer bulabildiği mahkeme fikri bugün “sözü ele geçirmenin” çok güçlü bir aracı olarak önümüzde duruyor.

Bu perspektiften ve önceki deneyimlerden yola çıkararak 23 Mart tarihinde İstanbul’da bu kez de İsrail’in yargılanacağı bir Vicdan Mahkemesi gerçekleŐtiriliyor. **Filistin’e zgrlk Platformu**’nun düzenleyeceği Vicdan Mahkemesi’nde Gazze’de yaŐanan suçlara tanıklık edilecek ve Uluslararası Adalet Divanı tarafından yargılanmakta olan İsrail bir kez de vicdanlarda yargılanacak. Bu suça tanıklık edenler sessiz kalmayarak hem suçun durdurulması için elinden geldiğince ses çıkararak hem de tarihe önemli bir not daha düŐülmüŐ olacak.

23 Mart Vicdan Mahkemesi hakkında: Filistin’e zgrlk Platformu tarafından İstanbul’daki Taxim Hill Otel’de 23 Mart Cumartesi günü saat 10.00-17.30 arasında gerçekleŐtirilecek Vicdan Mahkemesi’nde çok sayıda çalıŐma grubu tarafından hazırlanan iddianameler sunulacak ve tanıklar dinlenecek. Mahkeme heyetinin vereceği karar 18.30’da ŐiŐhane Meydanı’nda (Katlı Otopark st) kamuoyuna duyurulacak. Vicdan Mahkemesi hakkında bilgi almak ve mahkeme çalıŐmalarına katılmak için [websitesine](https://www.vicdanmahkemesi.org) bakabilirsiniz.

► **Filistin’e zgrlk Platformu:**
<https://www.vicdanmahkemesi.org>

 [_ozgurfilistin](https://twitter.com/_ozgurfilistin)
 [filistin.ozgurluk](https://www.instagram.com/filistin.ozgurluk)

